ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΙΣ

Ἐπὶ τῆς συμβολῆς τῶν ποταμῶν Ἕβρου, Ἄρδας καὶ Τούντσας κεῖται ἡ Ἀδριανούπολις ἡ ἱστορικὴ ὅσον καὶ γραφικωτάτη πόλις, ἡ μέχρι τῆς χθὲς ἀκόμη θεωρουμένη ὡς δευτέρα μητρόπολις τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας, μία ἑστία φανατισμοῦ διὰ τὸν τουρκικὸν πληθυσμὸν, μία πηγὴ ἑλληνικοῦ αἰσθήματος ἀκμαιοτάτου δι' ἡμᾶς.

Οἱ τελευταῖοι στατιστικοὶ ὑπολογισμοὶ θεωροῦν τὸν πληθυσμὸν τῆς Ἀδριανουπόλεως ὡς ὑπερβαίνοντα τὰς 150 χιλιάδας. Ἐξ αὐτῶν πλέον τοῦ ἡμίσεως ἀποτελεῖ ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς, τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ παντοδαποὶ ἔποικοι καὶ ἐπήλυδες, Ὀθωμανοὶ καὶ Ἀρμένιοι, Βούλγαροι καὶ Ἰουδαῖοι, μὲ καταφανῆ ὅμως ἀριθμητικὴν ὑπεροχὴν τῶν Ὀθωμανῶν ἀπέναντι τῶν λοιπῶν. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ὡραία πόλις διαιρεῖται εἰς δύο κεχωρισμένα τμήματα, τὸ κυρίως ἄστυ καὶ τὰ προάστεια, ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς ἦτο ἀνέκαθεν, κατὰ παράδοσιν, συγκεντρωμένος εἰς τὸ ἄστυ, τοῦ ὁποίου μάλιστα καὶ αἱ πύλαι ἐκλείοντο μέχρι πρό τινος ἀκόμη τακτικῶς ἑκάστην νύκτα. Τὰ ἠρειπωμένα τείχη τὰ περικλείοντα τὸ ἑλληνικὸν ἄστυ ἐχώριζον ἔστω καὶ ἰδανικῶς τὸν ἑλληνικὸν πληθυσμὸν ἀπὸ τῶν ἀλλοφύλων.

Ἡ ἱστορία τῆς πόλεως, ἑλληνικωτάτης ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην, ἀνάγεται εἰς χρόνους παλαιοτάτους, προϊστορικούς, σχεδὸν μυθικούς. Ὀρέστης ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος, φεύγων τὰς Εὐμενίδας, ἀποκατεστάθη εἰς τὴν γωνίαν ἐκείνην τῆς Θράκης καὶ ἔκτισε πόλιν, Ὀρεστιάδα παρ' αὐτοῦ κληθεῖσαν. Ἔκτοτε ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἑλληνικὸς πυρὴν διατηρηθεὶς ἐπὶ αἰῶνας αἰώνων. Περὶ τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Ρωμαίων Ἀδριανοῦ βεβαιοῦται ὅτι ἐπεξέτεινε καὶ ἐκόσμησε τὴν πόλιν, φέρουσαν ἔκτοτε τὸ ὄνομά του. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ Ἀδριανούπολις κατέστη πρωτεύουσα τῆς «ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας. Αἱμιμοντίου, τουτέστι πρωτεύουσα τῆς Ἑλληνικῆς Θράκης, καταστᾶσα συγχρόνως μία τῶν ἐπισημοτέρων πόλεων τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης.

Ἡ μοῖρα τῆς πόλεως ταύτης ὑπῆρξεν ἀντιφατική. Ἐνῷ μέχρι τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων διεβίωσεν ἐν γαλήνῃ ἀπολύτῳ, ὡς ὑπὸ διαρκῆ σκιάν, μὴ ἀναφερομένη εἰς τὰς ἱστορικὰς δέλτους δι' οἱανδήποτε αἰτίαν, ἐξαίφνης ὁ παρ' αὐτὴν τόπος ἀνήχθη εἰς τὴν περιωπὴν τῶν ἱστορικῶν σημείων τὰ ὁποῖα παραμένουν ἀλησμόνητα. Ἐκεῖ ἐγένετο ἡ τελευταία μάχη τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου κατὰ Λικινίου, κατὰ τὴν ὁποίαν νικήσας περιλάμπρως ὁ πρῶτος κατέστη μονοκράτωρ ἀπόλυτος τῆς μεγάλης Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐκεῖ ἐνεταφιάσθη τελειωτικῶς τὸ μεγαλεῖον τοῦ δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους καὶ ἐκεῖ ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος σταθμὸς τῆς μεγαλουργίας τῆς ἑλληνικῆς βυζαντιακῆς ἡγεμονίας.

Ἀλλὰ καὶ ἑξήκοντα ἔτη μετὰ ταῦτα, νέα κρίσιμος κοσμοϊστορικῆς σημασίας μάχη ἔλαβε χώραν παρὰ τὴν ὡραίαν πόλιν, μεταξὺ τῶν ἐκ Βορρᾶ κατερχομένων Γότθων καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Οὐάλεντος, καθ' ἣν οἱ Ρωμαῖοι ἀπώλεσαν ὑπερτεσσαράκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος αὐτῶν, κατακαέντος ἔν τινι φάτνῃ. Μετὰ τὴν νίκην οἱ Γότθοι ἐπολιώρκησαν τὴν πόλιν. Ἀλλ' οἱ κάτοικοι, Ἕλληνες γνήσιοι τὴν ψυχήν, ἀντέσχον γενναιότατα καὶ ἠνάγκασαν ἐπὶ τέλους τοὺς Βορείους πολιορκητὰς νὰ ἄρωσι τὴν πολιορκίαν καὶ νὰ ἀπέλθωσιν ἐκεῖθεν.

Ἡ Ἀδριανούπολις ἀπετέλει μέρος τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας μέχρι τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Φράγκων ἐν ἔτει 1204. Περιελήφθη ἔκτοτε εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Νικαίας, ἀλλὰ μετὰ περιπεριπετείας χρόνων τινῶν ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν Βυζαντινὴν Αὐτοκρατορίαν. Ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐκυριεύθη τῷ 1360, καταστᾶσα συγχρόνως πρωτεύουσα τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους καὶ ἕδρα τοῦ Σουλτάνου Μουρὰτ τοῦ Α΄. Ἐκεῖ μετὰ πάροδον ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἔλαβε χώραν ἡ τρομερὰ ἐπανάστασις τῶν Γενι-

Τὸ τέλος τοῦ Τζαφὲρ Ταγιάρ.—Ἡ ἐν Ἀδριανουπόλει ἑορταὶ καὶ δεξιώσεις Ζαίμη.—Ἡ γνώμη του περὶ τῆς ἐπιστρατικῶν Συλλόγων.—Δοξ… πολεμικοῦ ἀγῶνος.—Σύ…

Ν.Υ. Ατλαντίς 30 Ιουλ. 1920

(Ἰδιαιτέρα ἀνταπόκρισ…

ΑΘΗΝΑΙ, 18)31 Ἰουλίου. 1920.—

Ἄδοξον ἦτο τὸ τέλος τοῦ σήμερον μεταφερομένου εἰς Ἀθήνας περιβοήτου δικτάτορος τῆς Θράκης Τζαφὲρ Ταγιὰρ συλληφθέντος ὑπό τινων χωρικῶν τοῦ παρὰ τὴν Χάφσαν χωρίου Μπουστανλῆ. Φεύγων ἐξ Ἀδριανουπόλεως τὴν παραμονὴν τῆς παραδόσεώς της μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του καί τινων ἱππέων, κατεδιώχθη ὑπὸ Ἑλλήνων τινων ἱππέων καὶ ἐκ τοῦ πανικοῦ του κατέπεσεν ἐκ τοῦ ἵππου καὶ ἐκρύβη ὄπισθεν φυτείας ἀραβοσίτου, ὅπου ἔμεινε νῆστις τρεῖς, ὡς λέγουν ἡμέρας. Καταφυγὼν δὲ εἰς τὸ χωρίον συνελήφθη ὑπό τινων χωρικῶν καὶ παρεδόθη εἰς τὸν Διοικητὴν τῆς Ἑλληνικῆς Στρατιωτικῆς Δυνάμεως. Προσαχθεὶς δὲ πρὸ τοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει ἀρχηγοῦ τῆς στρατιᾶς Θράκης εἶπεν ὅτι λυπεῖται διότι ἐγκαταλειφθεὶς ὑπὸ τοῦ στρατοῦ του δὲν ἠδυνήθη νὰ πράξῃ τὸ καθῆκόν του ὑπὲρ τῆς πατρίδος (!)»

Οἱ ἀνταποκριταὶ πολλῶν Ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων στέλλουν ἐκτεταμένας ἐξ Ἀδριανουπόλεως καὶ Δεδεαγὰτς ἀνταποκρίσεις περὶ τῆς ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς, ἧς ἔτυχεν ὁ Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος εἰσελθὼν εἰς Ἀδριανούπολιν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ μετὰ τοῦ ἁρμοστοῦ κ. Σακτούρη καὶ τοῦ στρατηγοῦ κ. Ζυμβρακάκη.

Ἐν τῇ γενομένῃ δεξιώσει προσεφώνησαν τὸν Βασιλέα Ἀλέξανδρον οἱ ἀρχηγοὶ πασῶν τῶν ἐκεῖ κοινοτήτων καὶ θρησκειῶν. Πρῶτος ὁ Μητροπολίτης Πολύκαρπος, μετ' αὐτὸν δὲ ὁ Ἀρχιμουφτῆς, οἱ ἀρχιρραβῖνοι καὶ αὐτὸς ὁ Βούλγαρος Ἀρχιμανδρίτης εὐχηθεὶς ἐν ρωσσικῇ διαλέκτῳ, ὅπως τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα εἰσέλθωσι καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἱδρύσωσι τὴν Ἑλληνοβυζαντινὴν Αὐτοκρατορίαν. Εὐχὴν δὲ ἀνέπεμψε καὶ ὁ Ἀρχιμουφτῆς ὑπὲρ τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ Ἕλληνος Βασιλέως κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τὸ τέμενος τοῦ Σουλτὰν Σελίμ. Ἡ τάξις καὶ ἡσυχία ἀποκατέστη ἀμέσως ἐν Ἀδριανουπόλει, οἱ δὲ στρατολογηθέντες ὑπὸ τοῦ Ταγιάρ, ἀποβαλόντες τὰ ὅπλα καὶ τὴν στρατιωτικὴν στολήν, ἐπεδόθησαν ἤδη εἰς τὰς ἐργασίας των.

Οὕτω ἐτερματίσθησαν καὶ αἱ ἐν Θράκῃ πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις ἐντὸς πενθημέρου ἄνευ μεγάλων ἀπωλειῶν. Κατὰ τὴν παραμονὴν δὲ τοῦ στρατοῦ μας εἰς Ἀδριανούπολιν ἐσημειώθησάν τινες ἀπώλειαι, ἃς ἀναγράφει ὁ ἀνταποκριτὴς τῆς κυβερνητικῆς «Πατρίδος» ἤτοι ἔπεσαν πρὸ τοῦ Καραγὰτς ὁ ἡρωϊκὸς λοχαγὸς Διαμάντης καὶ δεκαπέντε ὁπλῖται ἐτραυματίσθησαν δὲ ὑπερεξήκοντα.

Εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν ἐγκατεστάθησαν οἱ προσελθόντες Ἕλληνες ὑπάλληλοι θὰ παραμείνουν δὲ εἰς τὰς θέσεις των καὶ οἱ Ὀθωμανοί, πρῶτον διορισθέντος Δημάρχου Ἀδριανουπόλεως τοῦ τέως τοιούτου βέη. Ἐπὶ τῇ καταλήψει τῆς Θρακικῆς πρωτευούσης ἡ Κυβέρνησις διέταξε τὴν τέλεσιν δοξολογίας ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις. Παρέστησαν δὲ ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ αἱ ἀρχαί, τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον καὶ τὸ Δημοτικὸν καὶ ἄλλοι. Ἡ πόλις ἐφωταγωγήθη μερίμνῃ τοῦ Δημάρχου Ἀθηνῶν, ὁ δὲ λαός, ὁ συρρεύσας εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας ἐξητωκραύγασεν ὑπὲρ τοῦ ἐν τοῖς μετώποις πολεμήσαντος Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, δικαίως δὲ διότι εἰς τοῦτον ὀφείλονται οἱ θρίαμβοι καὶ ἡ διὰ τῆς λόγχης διεκδίκησις τῶν ἐθνικῶν δικαίων, ἤτοι εἰς τὸ στρατευθὲν Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ὅπερ συνεχίζει τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἐπετέλεσε κατὰ τὸ 1912 καὶ 1913, διπλασιάσαν τότε τὴν Ἑλλάδα.

(ἀπόδοσις)

Αδριανούπολις 1920.

[illegible]

τσάρων, οἵτινες ἀπετέφρωσαν μέγα μέρος τῆ πόλεως.

Ἀργότερον, μετὰ πάροδον δύο αἰώνων, ἡ Ἀδριανούπολις ἐχρησίμευσεν ὡς ἀφετηρία τῆς περιφήμου ἐκστρατείας τῶν Ὀθωμανῶν κατὰ τῆς Αὐστρίας, καθ' ἣν τὰ ὀθωμανικὰ στρατεύματα εἶχον φθάσει μέχρι τῶν θυρῶν τῆς Βιέννης. Κατ' Αὔγουστον μῆνα τοῦ 1829, εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν ἀμαχητεὶ ρωσσικὸς στρατὸς καὶ κατέλαβεν αὐτήν, μετὰ δύο δὲ μῆνας ὑπεγράφη ἐν αὐτῇ ἡ περιώνυμος συνθήκη τῆς Ἀδριανουπόλεως, διὰ τῆς ὁποίας κατέρρευσεν ἡ κυριαρχία τοῦ Σουλτάνου ἐπὶ τῶν Παραδουναβίων ἡγεμονιῶν, τεθεισῶν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ρωσσίας.

Εἶνε λίαν πρόσφατοι αἱ περιπέτειαι τῆς Ἀδριανουπόλεως κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους. Ἡ πολιορκία τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ παρετείνετο ἄνευ ἀποτελέσματος καὶ μόνον βραδύτερον, τῇ συνδρομῇ τῶν Σέρβων, ἡ πόλις περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τῶν Βαλκανικῶν στρατευμάτων. Θὰ ἔμενε δὲ μέχρι τῆς χθὲς ἴσως εἰς χεῖρας τῶν Βουλγάρων ἂν μὴ τὸ τολμηρὸν πραξικόπημα τοῦ Ἐμβὲρ ἀπέσπα αὐτὴν βιαίως.

Ἡ τοποθεσία τῆς πόλεως εἶνε εὐνοϊκὴ διὰ τὴν ἀνάδειξιν καὶ τὴν ἀκμήν της ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Τὸ ἔδαφος εἶνε γόνιμον καὶ γεωγραφικῶς ἡ θέσις ἀρίστη. Ἀπὸ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ ὁ ταξειδιώτης ἀντιλαμβάνεται ὅτι εὑρίσκεται εἰς πόλιν ἀκμάζουσαν ἐμπορικῶς, πλήρη κινήσεως καὶ ζωῆς. Ὑπεράνω τῆς πόλεως ὑψοῦται λοφίσκος ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἡ θέα εἶνε ὄντως μαγευτική, νοτιοδυτικῶς ἐκτείνεται ἡ μεγάλη πεδιὰς τοῦ Ἕβρου, βορειοανατολικῶς ἡ πεδιὰς τῆς Τούντσας καὶ ἐν τῷ κέντρῳ ἀχανὲς πεδίον ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπάρχουν ἀπειράριθμοι δροσερώτατοι κῆποι καὶ ἀνθῶνες καὶ λαχανόκηποι, ἔκτασις γονιμωτάτη πλήρης καρπῶν καὶ ἀνθέων καὶ δημητριακῶν.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν καλλονὴν τῆς πόλεως ἀντιτίθενται ἐσωτερικαὶ ἀθλιότητες, ὀφειλόμεναι εἰς τὴν αἰωνίαν, τὴν παροιμιώδη ἀδράνειαν τῆς τουρκικῆς διοικήσεως. Δρόμοι στενοὶ καὶ ἀνώμαλοι, ἀκάθαρτα γενικῶς εἰς μέγαν βαθμόν. Καὶ πρὸς τούτοις περὶ τὰ ὀγδοήκοντα τουρκικὰ νεκροταφεῖα κείμενα ἐντὸς τῆς πόλεως, καθιστῶσι τὸ κλῖμα τῆς πόλεως κατά τι νοσηρόν. Ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικῶς ἀκόμη ἡ πόλις δὲν στερεῖται γραφικότητος. Δὲν ὑπάρχουσι μὲν ἀρχαῖα μνημεῖα οὐδὲ λείψανα τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Ἑλλήνων, Ρωμαίων, Βυζαντινῶν. Ἀλλὰ διατηροῦνται ὡραῖα τουρκικὰ τεμένη, παλαιοτάτης ἐποχῆς, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ ἐπισημότατον πάντων τέμενος Σελὶμ τοῦ Β', οἰκοδομηθὲν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος. Τὸ τέμενος τοῦτο φημίζεται ὡς ἓν ἐκ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς τουρκικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, πιστεύεται δὲ παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς ὅτι ὁ τροῦλος του εἶνε ὑψηλότερος καὶ τοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐκτὸς δὲ τῆς πόλεως, παρὰ τὴν Τούντσαν, σώζεται εἰσέτι ἐρειπωμένον τὸ καλούμενον Ἐσκὶ Σαράϊ, ἡ καθέδρα τῶν ἀρχαίων Σουλτάνων. Ὁ ὀκτάγωνος μεγαλοπρεπέστατος πύργος μετὰ τῶν περιπτέρων αὐτοῦ, τὰ μαρμάρινα βάθρα, αἱ ἐπίχρυσοι ὀροφαί, τὰ πλούσια ἀραβουργήματα, μαρτυροῦσιν ἀκόμη τὸν πλοῦτον καὶ τὴν κομψότητα τῶν ἀρχαίων ἐκείνων ἀνακτόρων.

Ὑπάρχουσιν ἀκόμη πολλὰ τεμένη, κρῆναι, κεκαλυμμέναι ἀγοραί, γέφυραι ἐπὶ τῶν παραποταμίων τοῦ Ἕβρου καὶ ἄλλα γραφικὰ μνημεῖα τοῦ τουρκικοῦ πολιτισμοῦ, διὰ τὴν διαφύλαξιν τῶν ὁποίων ἡ Ἑλλὰς θὰ δώσῃ ἐγγυήσεις καὶ θὰ παράσχῃ προνόμια.

Σήμερον ἡ Ἀδριανούπολις εἶνε μία ἐκ τῶν πόλεων τῆς *Μεγάλης Ἑλλάδος*.

Ἐρανιστὴς

Β.Δ. αρ. 15 Δεκ. 1920

„Περί συστάσεως εν Αδριανουπόλει

Στρατιωτικής Λέσχης Αξιωματι-

κών." [illegible] τεύχ. Α'

18/31 [illegible]

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ